



است. و البته در تعیین مصداق آن مصلح، عبارات‌ها مختلف و الفاظ متفاوت است.

قرآن مجید نیز نسبت به این موضوع اهتمام ویژه‌ای داشته و ازاده و خواست خداوند متعال را بر این می‌داند که دوران حکومت شیطان به پایان رسد و بساط پیروان او برچیده شود و حتماً تمام بندگان صالح خداوند در همه جای زمین به حکومت رسند و سراسر گیتی به آنان سپرده شود تا قوانین اسلام به طور کامل و همه جانبه تطبیق و اجرا و سعادت افراد بشر تضمین و تأمین گردد و هدف نهایی از زندگی تحقق پذیرد.

البته تطبیق این آیات نورانی بر وجود مقدس مهدی علیه السلام و حکومت جهانی آن

بدون شک تمامی انبیای عظام و رسولان گرامی، امت‌های خویش را به عاقبت خوش و سرانجام پاکیزه و خرم خبر داده‌اند.

آنان از سوی خداوند وعده فرموده‌اند که روزگار آدمیان به سعادت و رفاه و خوشی و راحتی ختم خواهد شد و دوران ظلم و ستم به آخر خواهد رسید. در آن هنگام انسان‌های محروم حقوق خویش را باز خواهند ستاند، از چنگال فقر و محرومیت و رنج‌رهایی خواهند یافت، و پس از آن که محکوم و رهرو بوده‌اند به رهبری و زمامداری رسند، و به فضل و عنایت الهی در زمین سروری یابند. کتاب‌های آسمانی آکنده از این بشارت

وقت معلوم سؤال شد. آن حضرت در جواب فرمودند:

«وقت معلوم روز قیام قائم آل محمد است. هرگاه خداوند او را برانگیزد در مسجد کوفه ابلیس می آید در حالی که بر زانوهایش راه می رود و می گوید: ای وای از این روزگار، آن گاه با پیشانیش گرفته شده، گردنش زده می شود، آن هنگام روز وقت معلوم است که مدت او به پایان می رسد.»<sup>۶</sup>

۴- «وَمَنْ قَتَلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مُنْصُورًا»<sup>۷</sup>

«و هر آنکه مظلوم کشته شود پس آئینه که ما برای ولی او حکومت و تسلط دادیم، پس مبادا در کشتن اسراف کند که او منصور است.»

وقتی از امام صادق علیه السلام درباره این آیه سؤال شد، آن حضرت در جواب فرمودند: «آن قائم آل محمد علیه السلام است که خروج می کند و به انتقام خون حسین علیه السلام دشمنان را می کشد. پس چنانچه اهل زمین را به قتل رساند مسرف نخواهد بود.»<sup>۸</sup>

۵- «وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا»<sup>۹</sup>

حضرت تنها از راه روایات رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام امکان پذیر است و همچون بسیاری از موضوعات دیگر بدون استفاده از این بیانات نورانی، آیات قرآن خاموش و ساکتند.

بیش از یکصد و بیست آیه از آیات قرآن به مسأله مهدویت تفسیر شده است که در اینجا به برخی از آن ها اشاره می کنیم:

۱- «الْم \* ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ \* الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَ...»<sup>۱</sup>  
امام صادق علیه السلام در ذیل این آیه فرمودند: «متقیان شیعیان علی علیه السلام هستند و غیب همان حجت غائب است.»<sup>۲</sup>

۲- «وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ \*»<sup>۳</sup> از امام باقر علیه السلام روایت است که فرمود: «أَيَّامُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ثَلَاثَةٌ: يَوْمُ يَقُومُ الْقَائِمُ علیه السلام وَ يَوْمُ الْكُوفَةِ وَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ»<sup>۴</sup>

روزهای خدا سه تا است: روزی که قائم علیه السلام قیام خواهد کرد، و روز رجعت و روز قیامت.

۳- «قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُنْعَثُونَ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ»<sup>۵</sup>

از امام صادق علیه السلام درباره این آیه و

«و بگو که حق آمد و باطل نابود شد که همانا باطل محو شدنی و سزاوار نابودی است.»

امام صادق علیه السلام در تفسیر این آیه شریفه فرمودند: «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ ذَهَبَ دَوْلَةُ الْبَاطِلِ؛<sup>۱۰</sup> هرگاه قائم علیه السلام بپا خیزد، دولت باطل از بین می رود او زایل می گردد.»

۶- «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»؛<sup>۱۱</sup>

«و به راستی که ما پس از نوشتن در ذکر [تمام کتب آسمانی یا تورات] در زبور نیز نگاشتیم که البته بندگان صالح من زمین را به ارث خواهند برد.»

علی بن ابراهیم در تفسیرش که منسوب به امام صادق علیه السلام است در معنی این آیه گوید: «فرموده، تمام کتابها [آسمانی] ذکر [خداوند] است، البته بندگان صالح من زمین را به ارث خواهند برد \* فرمود: حضرت قائم علیه السلام و اصحاب اویند.»<sup>۱۲</sup>

۷- «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ...»<sup>۱۳</sup>

«خداوند به کسانی از شما که ایمان

آورده و عمل صالح انجام داده اند وعده فرموده که آنها را [در ظهور امام قائم علیه السلام] در زمین خلافت دهد...»

امام صادق علیه السلام در معنای این آیه شریفه می فرماید: «در باره حضرت قائم علیه السلام و اصحاب او نازل گشت.»<sup>۱۴</sup>

۸- «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ وَ يَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ»؛<sup>۱۵</sup>

«آیا آن کیست که دعای مضطر را هنگامی که او را می خواند به اجابت می رساند و رنج و غم را بر طرف می سازد و شما را جانشینان زمین قرار می دهد؟»

از امام باقر علیه السلام یا امام صادق علیه السلام درباره این آیه نقل شده است که فرمودند: «این آیه درباره قائم از آل محمد صلی الله علیه و آله نازل شده، هرگاه که خروج کند معمم می شود و در کنار مقام نماز گذارد و به درگاه پروردگارش تضرع نماید، پس هیچ پرچمی از او رد نشود.»<sup>۱۶</sup>

۹- «وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»؛<sup>۱۷</sup>

«و ما اراده کردیم بر آنان که در زمین مستضعف شدند منت گذاریم و آنان را پیشوایان و وارثان زمین قرار دهیم.»

۱۶ - نساء / ۵۹: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

أَطِيعُوا اللَّهَ وَ...﴾<sup>۲۶</sup>

۱۷ - نساء / ۶۹: ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ

الرَّسُولَ فَأُولَئِكَ...﴾<sup>۲۷</sup>

۱۸ - نساء / ۷۷: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ...﴾<sup>۲۸</sup>

۱۹ - نساء / ۱۵۹: ﴿وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ

...﴾<sup>۲۹</sup>

۲۰ - مائده / ۱۴: ﴿وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا

نَضَارِي...﴾<sup>۳۰</sup>

۲۱ - انعام / ۴۴: ﴿فَلَمَّا تَشَاءُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ

فَتَحْنَأ...﴾<sup>۳۱</sup>

۲۲ - انعام / ۱۵۸: ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ

تَأْتِيَهُمْ...﴾<sup>۳۲</sup>

۲۳ - اعراف / ۵۳: ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا

تَأْوِيلَهُ يَوْمَ...﴾<sup>۳۳</sup>

۲۴ - اعراف / ۱۵۷: ﴿الَّذِينَ يَسْتَعْبِقُونَ

الرَّسُولَ...﴾<sup>۳۴</sup>

۲۵ - اعراف / ۱۵۹: ﴿وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى

...﴾<sup>۳۵</sup>

۲۶ - انفال / ۳۳: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا

تَكُونَ فِتْنَةً وَ...﴾<sup>۳۶</sup>

۲۷ - توبه / ۳۳: ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ

بِالْهُدَى وَ...﴾<sup>۳۷</sup>

۲۸ - یونس / ۲۰: ﴿وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ

عَلَيْهِ آيَةٌ...﴾<sup>۳۸</sup>

۲۹ - طه / ۱۳۵: ﴿فَسْتَغْلَمُونَ مَنْ

روایات در مورد اینکه این آیه درباره

امامان از آل محمد علیهم السلام نازل شده بسیار

است که در کتاب «البرهان» یاد گردیده

است.<sup>۱۸</sup>

۱۰ - ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ

مَوْتِهَا﴾<sup>۱۹</sup>

«بدانید که البته خداوند زمین را پس از

مردن آن زنده خواهد کرد.»

از امام باقر علیه السلام درباره این آیه نقل

شده است که فرمود: «خداوند عز و جل

زمین را به وسیله حضرت قائم علیه السلام زنده

می کند، پس از مردن آن.»<sup>۲۰</sup>

برای رعایت اختصار بقیه آیات را

تنها با ذکر شماره و منبع استناد به پایان

می بریم.

۱۱ - بقره / ۱۴۸: ﴿فَسَأَلْتَهُمُ الْخَيْرَاتِ

...﴾<sup>۳۱</sup>

۱۲ - بقره / ۱۵۵: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ

...﴾<sup>۳۲</sup>

۱۳ - آل عمران / ۸۳: ﴿وَلَهُ أَشْكَمَ مَنْ فِي

السَّمَوَاتِ...﴾<sup>۳۳</sup>

۱۴ - آل عمران / ۲۰۰: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

آمَنُوا اضْبُرُوا وَ...﴾<sup>۳۴</sup>

۱۵ - نساء / ۴۷: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا

الْكِتَابَ...﴾<sup>۳۵</sup>

۱۲. تفسیر قمی، ج ۲، ص ۷۷؛ مجمع البیان، ج ۷، ص ۶۶.  
 ۱۳. نور/ ۵۵.  
 ۱۴. نعمانی، کتاب الغیبه، ص ۱۲۶؛ کافی، ج ۱، ص ۱۹۳.  
 ۱۵. نمل/ ۶۲.  
 ۱۶. تأویل الایات الظاهره، ص ۴۰۳؛ کتاب الغیبه، چاپ مکتبه الصدوق، صص ۱۸۱ و ۱۸۲؛ تفسیر قمی، ج ۲، ص ۲۰۵.  
 ۱۷. قصص/ ۵.  
 ۱۸. همچنین ر.ک: شیخ طوسی، الغیبه، ص ۱۱۳.  
 ۱۹. حدید/ ۱۷.  
 ۲۰. کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۶۸؛ کتاب الغیبه، ص ۱۱۰.  
 ۲۱. ر.ک: کلینی، روضه کافی، ص ۳۱۳.  
 ۲۲. ر.ک: کتاب الغیبه، نعمانی، ص ۱۳۲؛ تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۶۸.  
 ۲۳. ر.ک: تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۱۸۳.  
 ۲۴. ر.ک: نعمانی، الغیبه، ص ۱۰۵.  
 ۲۵. ر.ک: نعمانی، الغیبه، ص ۱۴۹.  
 ۲۶. ر.ک: کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۲۵۳.  
 ۲۷. ر.ک: تفسیر قمی، ج ۱، ص ۱۴۲.  
 ۲۸. ر.ک: روضه کافی، ص ۳۳۰.  
 ۲۹. ر.ک: تفسیر قمی، ج ۱، ص ۱۵۸.  
 ۳۰. ر.ک: کافی، ج ۵، ص ۳۵۲.  
 ۳۱. ر.ک: تفسیر قمی، ج ۱، ص ۲۰۰.  
 ۳۲. ر.ک: کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۳۶.  
 ۳۳. ر.ک: تفسیر عیاشی، ج ۱، ص ۲۳۵.  
 ۳۴. ر.ک: کافی، ج ۱، ص ۴۲۹.  
 ۳۵. ر.ک: تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۳۲.  
 ۳۶. ر.ک: مجمع البیان، ج ۴، ص ۵۴۳.  
 ۳۷. ر.ک: کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۶۷۰؛ تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۸۷.  
 ۳۸. ر.ک: کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۴۰.  
 ۳۹. تأویل الایات الظاهره، ص ۳۲۳.  
 ۴۰. ر.ک: روضه کافی، ص ۵۱.  
 ۴۱. نوشتار پیش رو اقتباس از همین کتاب است.

### أصحاب الصراط...<sup>۳۹</sup>

۳۰- انبیاء / ۱۱ تا ۱۵: ﴿وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ

قَوِّیَّةٍ...<sup>۴۰</sup>

البته آیات مربوط به امام زمان علیه السلام چندین برابر این مقدار است که خواننده محترم را برای مطالعه بیشتر به مطالعه کتاب‌های ذیل توصیه می‌کنیم:

۱- سیمای حضرت مهدی علیه السلام در قرآن، سید هاشم حسینی بحرانی، ترجمه سید مهدی حائری قزوینی<sup>۴۱</sup>

۲- امام مهدی از دیدگاه قرآن و عترت، علی دوانی

۳- مهدی در قرآن، رضا فیروز

۴- المهدی فی القرآن، سید صادق الحسینی شیرازی

### پی نوشت‌ها:

- ۱- بقره/ ۱ تا ۳.  
 ۲- کمال الدین و تمام النعمه، جلد ۲، ص ۳۴۰.  
 ۳- ابراهیم / ۵.  
 ۴- صدوق، خصال، ص ۱۰۸ و معانی الاخبار، ص ۳۶۵.  
 ۵- حجر / ۳۶ تا ۳۸.  
 ۶- دلائل الامامة، ص ۲۴۰ و تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۲۴۲.  
 ۷- اسراء/ ۳۳.  
 ۸- کسامل الزیارات، ص ۶۳؛ عیون اخبار الرضا، ص ۱۵۱.  
 ۹- اسراء/ ۸۱.  
 ۱۰- کلینی، روضه کافی، ص ۲۸۷.  
 ۱۱- انبیاء/ ۱۰۵.